

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny – *Swoimi słowami* klasa 3

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym, autorstwa Jolanty Kuklińskiej, będącego propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *Swoimi słowami* w klasie 3. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Rozdział I. ODEJŚCIA I POWROTY					
1. Podróż niejedno ma imię	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje w tekście metaforę drogi jako życia pełnego zmagañ • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>klasyczny, klasycystyczny, antyk</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy własne hasło do rozdziału, np. „W poszukiwaniu drogi życiowej” • tłumaczy, że zgodnie z metaforą drogi zakręt to etap w życiu, który przynosi nowe wyzwania i problemy 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia, dlaczego ludzi nazywa się „wygnańcami Ewy” 	<ul style="list-style-type: none"> • właściwie stosuje termin <i>neoklasycyzm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w przykładowych tekstach kultury cechy stylu klasycznego
2. Z dala od domu...	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada, co było przyczyną wyjazdu Odyseusza z rodzinnej Itaki • nazywa uczucia i emocje bohatera tekstu • wymienia cechy eposu 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuację, w której znalazł się bohater • podaje przykłady i wyjaśnia przyczyny ingerencji bogów w los Odyseusza • wypisuje epitety określające Odysa, Kalipso i Penelopę • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>egida, hekatomba</i> i stosuje te terminy w zdaniach w znaczeniu dosłownym oraz przenośnym 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko opisuje postać Homera • gromadzi informacje na temat innych niezwykłych zdarzeń mających miejsce w czasie powrotu Odyseusza do domu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje powody, dla których ludzie opuszczają rodzinny dom lub ojczyznę • stosuje w wypowiedzi wyraz <i>dom</i> w znaczeniu <i>gniazdo rodzinne</i> i <i>ojczyzna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje opowiadanie dotyczące przygody Odyseusza przedstawionej na wazie greckiej

3. Z punktu widzenia wiernej Penelopy, czyli o reinterpretacji mitu	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje uczucia kobiety opowiadającej przedstawioną historię • wypisuje cechy Odyseusza wynikające z tradycyjnego ujęcia mitu oraz te ze współczesnej wersji tekstu • stosuje w wypowiedzi przysłowie <i>niedaleko pada jabłko od jabłoni</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje Penelopę • wyjaśnia, na czym polega reinterpretacja tekstu kultury • porównuje opowieść Margaret Atwood z fragmentem <i>Odysei</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czemu służy reinterpretacja mitu 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady współczesnych powieści i filmów wykorzystujących klasyczne postacie i wątki zaczerpnięte z mitologii lub podań ludowych • redaguje opis sytuacji z elementem opisu przeżyć 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje kolaż ilustrujący powrót Odysa do Itaki
4. Kiedy wyruszasz w stronę Itaki...	<ul style="list-style-type: none"> • określa temat wiersza • wskazuje osobę mówiącą w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, jaką funkcję w utworze pełni odwołanie do historii Odysa • ustala, co w wierszu symbolizuje podróż, Itaka oraz postać Odyseusza • wyjaśnia sens zwrotu „podróże kształcą” • układa na podstawie utworu listę wskazówek dla podróżujących 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak wędrówka może wpłynąć na człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia pojęcie aluzji literackiej • wypowiada się na temat intencji nadawcy 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje interpretacji ostatnich wersów wiersza
5. Bądź krytyczny	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy potrzebę określenia celu komunikatu, aby uniknąć nieporozumień 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, że kontekst historyczny, literacki i biograficzny jest ważny dla pełnego zrozumienia komunikatu • podaje właściwe argumenty na potwierdzenie własnego stanowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego umiejętność określenia intencji autora tekstu jest ważna dla czytelnika 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega elementy manipulacji w tekstach reklamowych i propagandowych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia kontekst historyczny haseł z czasów PRL
6. i 7. Rozwijamy umiejętność formułowania tezy i argumentów	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje tezę w tekście argumentacyjnym • wskazuje argumenty w przykładowej wypowiedzi • korzysta ze słownika synonimów 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje argumenty do debaty 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia w tekście i w wypowiedzi ustnej chwyt argumentacyjne i je nazywa 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy rozprawkę na podany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia wypowiedź argumentacyjną od wypowiedzi zawierającej ciąg przyczynowo-skutkowy
8. i 9.	<ul style="list-style-type: none"> • podaje definicję 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia metaforyczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się, w jaki 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy paraboli 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca wybrany

Trudne powroty do domu	<p>przypowieści (paraboli)</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiada dzieje syna marnotrawnego • nazywa cechy bohatera 	<p>sens przypowieści</p> <ul style="list-style-type: none"> • gromadzi argumenty do dyskusji • tłumaczy, dlaczego synem marnotrawnym może być każdy człowiek • opisuje obrazy Rembrandta i Hieronima Boscha nawiązujące do fragmentów przypowieści 	<p>sposób można zdobyć mądrość życiową</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia postępowanie starszego syna i ocenia jego zachowanie • odpowiada na pytanie, dlaczego umiejętność przebaczenia jest trudną sztuką 	widoczne w biblijnej historii	fragment opowieści w scenę dramatu, wprowadza didaskalia
10. Praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy krótki opis • formułuje tezę • podaje argumenty 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje dłuższą wypowiedź pisemną na podany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • w wypowiedzi pisemnej stosuje bogate słownictwo oraz dba o poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną 	
11. i 12. Na początku nowej drogi...	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy babci Jacques'a 	<ul style="list-style-type: none"> • układa ramowy plan wydarzeń • charakteryzuje środowisko, z którego wywodził się bohater • uzasadnia decyzję bohaterki • tłumaczy, dlaczego Jacques mimo odniesionego sukcesu czuje się zagubiony i samotny 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia postać Alberta Camusa • podaje cechy autorytetu • redaguje opis przeżyć Jacques'a • wymienia powody, dla których warto kontynuować naukę 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, jaką rolę odegrał w życiu Jacques'a i jego rodziny pan Bernard • pisze charakterystykę nauczyciela 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza dyskusję na temat możliwości rozwoju uczniów z małych miejscowości
13. i 14. Kiedy trzeba opuścić dom.	<ul style="list-style-type: none"> • określa, kim jest narrator tekstu • wskazuje w tekście cechy pamiętnika • rozróżnia w komiksie wypowiedzi bohaterów i komentarze narratora 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego język potoczny nadaje tekstowi autentyczność • tłumaczy, że zastosowanie krótkich zdań, równoważników i pojedynczych wyrazów ukazuje natłok zdarzeń, przeżyć i odczuć narratora • tłumaczy, co to jest komiks i od kiedy znana jest ta forma wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia postać Mirona Białoszewskiego • wypisuje z tekstu neologizmy i wyjaśnia, w jaki sposób zostały utworzone • stosuje właściwe zasady pisowni nazw wydarzeń historycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje, czemu służy pominięcie w tekście obrazów walk powstańczych • wyjaśnia, odwołując się do wiedzy z historii, dlaczego wyjście ze zrujnowanej Warszawy narrator uznał za zbieranie się na Sąd Ostateczny 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady najpopularniejszych światowych i polskich serii komiksowych

		<ul style="list-style-type: none"> • rozważa, co łączy komiks Adriana Madeja i Barbary Seidler z fragmentem utworu Mirona Białoszewskiego • uzasadnia, dlaczego komiks – zjawisko kultury masowej – może pomóc ludziom z XXI w. zrozumieć powstanie warszawskie 			
15. Porozmawiajmy o języku	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia odmiany polszczyzny • określa, czym jest norma językowa wzorcowa i użytkowa 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wypowiedzi należące do oficjalnej i nieoficjalnej odmiany języka 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy znaczenie słowa <i>uzus</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zasadę stosowania zaimków <i>tę, tą</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca tekst, stosując oficjalną odmianę języka
16. Kiedy nagle trzeba uciekać z domu...	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w przeczytanym fragmencie cechy reportażu • ustala, że nienawiść i szowinizm prowadzą do konfliktów i wojen 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>uchodźca, emigracja</i> • opowiada na podstawie tekstu o sytuacji kobiet w obozie dla uchodźców w czasie starć między mieszkańcami Cypru w latach 1963–1964 • tłumaczy, w jakim celu autor wprowadził do tekstu elementy charakterystyczne dla języka potocznego • analizuje, na czym polega uniwersalny charakter sytuacji ukazanej przez Ryszarda Kapuścińskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia postać Ryszarda Kapuścińskiego • wymienia cechy reportażu • tłumaczy, co znaczą słowa, że przed wojną „we wsiach istniała równowaga nienawiści” 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję pytań zadawanych w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze notatkę na temat warunków życia współczesnych uchodźców wojennych
17. Czy można tęsknić za gniazdem bociana? – wiersz	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje elementy kultury i tradycji, za którymi tęskni osoba mówiąca w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje notatkę biograficzną na temat emigracyjnych losów Cypriana Norwida 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia postać Cypriana Norwida • omawia, czym jest zjawisko sakralizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sens neologizmu <i>bez-myślenie</i> oraz tłumaczy, dlaczego ten stan jest dla podmiotu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w malarstwie polskim obrazy mogące ilustrować utwór <i>Moja piosnka (II)</i>

Cypriana Norwida <i>Moja piosnka (II)</i>		<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia argumenty potwierdzające, że podmiot liryczny można utożsamiać z autorem wiersza • odnajduje w wierszu przykłady sakralizacji ojczyzny • objaśnia znaczenie pojęć: <i>emigrant, reemigrant</i> • tłumaczy zastosowanie wielokropka 		<p>lirycznego wartością pozytywną</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisze list, w którym przedstawia emocje osoby zmuszonej do pozostania poza granicami kraju rodzinnego 	
18. i 19. Przeprowadzka za przeprowadzką	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje osobę mówiącą w wierszu • wymienia cechy właściwie zredagowanego referatu • wypisuje niezbędne elementy budowy tej formy prezentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co – według podmiotu lirycznego – jest „ojczyzną” emigranta • określa, jak osoba mówiąca odbiera odwiedzane miejsca • tłumaczy, w jaki sposób został ujęty w wierszu motyw pielgrzymy • opisuje formę wypowiedzi, jaką jest referat • omawia kolejne czynności przydatne w opracowaniu referatu • objaśnia, co jest istotą rodziny • przedstawia mocne i słabe strony wyjazdu za pracą z kraju rodzinnego 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia postać Kazimierza Wierzyńskiego • przypomina, w jakim okresie działała grupa poetycka Skamander i wymienia jej członków • wskazuje środki poetyckie, za pomocą których zostały ukazane w wierszu tęsknota za ojczyzną i tułaczka 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia funkcję motywu pielgrzymy w literaturze • wymienia skutki psychologiczne, jakie może wywołać u dziecka wyjazd jednego z rodziców 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje referat na temat: <i>Jak w dobie telewizji i internetu funkcjonuje Polonia na całym świecie?</i>
20. O wyrazach, które umierają i się rodzą	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje archaizmy w podanym tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady neologizmów we współczesnym języku polskim 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat stylizacji językowej 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, jaki efekt daje wprowadzenie archaizmów do tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy własne neologizmy różnych typów
21. Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>klasycyzm, klasycyzm renesansowy,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia poznane utwory, w których wystąpił motyw podróży 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje, kim jest <i>homo viator</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, dlaczego ludzie decydują się na los emigranta 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje plakat na temat: <i>Odejścia i powroty w poznanych tekstach</i>

	<i>neoklasycyzm</i>				<i>literackich</i>
22. Sprawdź swoją wiedzę – praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> definiuje podane wyrazy rozwija wypowiedzenia, tworząc notatki 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sens przysłowia 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje podobieństwa między życiem ludzkim a podróżą 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje wybrane dzieło sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje referat na podany temat
Rozdział II. KARNAWAŁ					
23. Czas postu i czas zabawy	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady średniowiecznych wzorców osobowych 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy własne hasło do rozdziału, np. „Powaga i żart” 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, że europejskie tradycje karnawałowe mają źródło w średniowieczu 	<ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, dlaczego w średniowieczu oprócz ideału ascety i rycerza zrodziła się postać wesołego łotrzyka i spryciarza 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje scenę dworską przedstawioną na miniaturze z XV w.
24. O tym, jak mędrzec rozmawiał z Marchołem	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia postać Marchoła i króla Salomona 	<ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, na jakiej zasadzie zostali zestawieni bohaterowie tekstu opisuje stosunek Marchoła do władcy charakteryzuje sposób udzielania odpowiedzi przez Marchoła 	<ul style="list-style-type: none"> omawia, na czym polega przewrotność opisanej sytuacji korzysta ze słownika języka polskiego w celu wyjaśnienia znaczenia słowa <i>chytraść</i> 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje słowa Marchoła: „Ten ci wydaje się mądry, który samego siebie uważa za głupca” podaje przyczyny popularności Marchoła i podobnych do niego postaci 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia bohaterów tego typu spotykanych we współczesnej kulturze
25. Kontrowersyjne zabawy w dawnych czasach	<ul style="list-style-type: none"> opisuje, w jaki sposób wybierano papieża błaznów wypisuje cechy „dziwaczego oblicza” 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego Quasimodo wygrał konkurs odszukuje w tekście przykłady hiperboli wskazuje środki językowe, dzięki którym przytoczony fragment powieści ma emocjonalny charakter objaśnia funkcje archaizmów występujących w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> krótko opisuje postać Wiktora Hugo redaguje notatkę na temat katedry Notre Dame w Paryżu zapisuje nazwy średniowiecznych zawodów i wyjaśnia, czym dana osoba się zajmowała 	<ul style="list-style-type: none"> odtwarza w klasie zabawę opisaną we fragmencie powieści ustala, co dawały ludziom w średniowieczu rozrywki podobne do opisanej przez Wiktora Hugo 	<ul style="list-style-type: none"> tłumaczy za pomocą słownika języka polskiego znaczenie słowa <i>juwenalia</i> i dostrzega związek studenckiego zwyczaju z tradycją średniowiecza
26. Poprawmy sobie humor	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie związku frazeologicznego <i>wstać lewą nogą</i> charakteryzuje postacie biorące udział w scenie 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia sposób na dobry humor zastosowany przez Piekielnego Piotrusia wyszukuje w tekście wyrazy nacechowane emocjonalnie i określa ich 	<ul style="list-style-type: none"> krótko przedstawia postać Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego uczestniczy w dyskusji na temat potrzeby większej ilości „zielonych” 	<ul style="list-style-type: none"> odpowiada, w czym przejawia się groteskowość przedstawionej scenki 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia inscenizację utworu Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego techniką pantomimy

		funkcję • redaguje poradnik dla tych, którym często zdarza się wstawać z łóżka lewą nogą	sznureczków” w Polsce		
27. i 28. Post i zabawa, czyli o naszym życiu	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, gdzie rozgrywają się sceny ukazane na obrazie • przedstawia plany malarskie w dziele • wymienia typowe zachowania karnawałowe uwiecznione przez malarza • określa osobę mówiącą w utworze • wypisuje współczesne zwyczaje związane ze świętowaniem karnawału 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje notatkę na temat zwyczajów związanych z ostatkami, Środą Popielcową i tłustym czwartkiem • wskazuje fragmenty utworu Jacka Kaczmarskiego korespondujące z dziełem Pietera Bruegla starszego • wyjaśnia tytuł utworu <i>Wojna postu z karnawalem</i> • nadaje tytuły częściom wiersza • interpretuje refren piosenki 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia postać Pietera Bruegla starszego • krótko opisuje postać Jacka Kaczmarskiego • odsłuchuje piosenkę w wykonaniu autora i tłumaczy, jak sposób interpretacji utworu wpływa na jego wymowę • objaśnia, jak rozumie puentę utworu • wykonuje plakat informujący o wydarzeniu odbywającym się w trakcie Wielkiego Postu lub karnawału 	<ul style="list-style-type: none"> • proponuje własne symbole dla postu i karnawału • wskazuje, które z postaci na płótnie można uznać za personifikacje postu i karnawału • argumentuje, że wizje życia ascetycznego oraz hulawczego mają zarówno wady, jak i zalety 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób opozycja post – karnawał kształtuje wizerunek człowieka naszych czasów
29. Ukryć się pod maską	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jak wyglądają maski karnawałowe i tłumaczy, po co się je zakłada • charakteryzuje bohatera wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych: <i>nosić maskę, zrzucić maskę</i> • tłumaczy sformułowania z utworu: „przywdziewa maskę błazna”, „przylepia sztuczny uśmiech” 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w dyskusji na temat powodów, z jakich ludzie zakładają maski 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia swoją opinię na temat prezentowanej w utworze postawy • określa stosunek podmiotu lirycznego do kwestii ucieczki przed światem 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje podobieństwa i różnice między sytuacją przedstawioną w utworze a ilustracją Szymona Kobylińskiego
30. O gwarze i dialekcie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>dialekt, gwara</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice fonetyczne i wyrazowe między gwarą a polszczyzną ogólną 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, dlaczego firmy i organizacje wykorzystują gwarę w reklamach 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w dyskusji, czy warto dbać o zachowanie gwarowych odmian polszczyzny • wykonuje plakat informujący o szkolnej zabawie z zastosowaniem stylizacji na język uczniowski 	<ul style="list-style-type: none"> • układa tekst reklamy z wykorzystaniem stylizacji gwarowej swojego regionu lub okolicy
31.	• rozpoznaje, do jakich	• wyjaśnia, czym	• zapisuje przykłady użycia	• formułuje wypowiedź,	• redaguje minisłownik

Nieoficjalne odmiany języka	języków zawodowych należą podane wypowiedzi	charakteryzują się języki środowiskowe i zawodowe • wymienia przykłady wyrazów należących do nieoficjalnych odmian polszczyzny	gwary uczniowskiej	używając slangu internetowego	slangu młodzieżowego
32. i 33. Kolorowe jarmarki	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje jarmark przedstawiony we fragmencie powieści • charakteryzuje narratora tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, w jakim celu ludzie przybywali na targ • wyszukuje cytaty, które potwierdzają, że opis jarmarku przypomina wypowiedź ustną • dostrzega elementy gwary w języku narratora • wskazuje w tekście przykłady powtórzeń i tłumaczy funkcję zastosowanego środka stylistycznego • porównuje jarmark opisany przez Władysława Stanisława Reymonta ze współczesnym targowiskiem • pisze sprawozdanie z jarmarku opisanego w wierszu <i>Kaziuki</i> • wskazuje cytaty, które potwierdzałyby tezę, że forma jarmarku w dniu św. Kazimierza jest niezmienna od wielu lat • zapisuje informacje na temat świąt, których nazwy pochodzą od imion własnych • wyjaśnia różnice między znaczeniami podanych wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia postać Władysława Stanisława Reymonta • odszukuje w wybranych źródłach informacje, czym jest jarmark i z jaką kulturą związane jest to zjawisko • podaje wyrazy bliskoznaczne do rzeczownika <i>jarmark</i> • podaje przykłady dawnych zawodów w Polsce • wykonuje plakat informujący o jarmarku mającym się odbyć w jego miejscowości 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czemu służy nagromadzenie szczegółów w opisie jarmarku • formułuje notatkę dotyczącą dialektów występujących we współczesnej polszczyźnie • wyjaśnia, co symbolizuje motyw serca w utworze Witolda Hulewicza • interpretuje przesłanie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje inscenizację jarmarku opisanego w powieści

<p>34. Idziemy do cyrku</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czym zajmują się poszczególni artyści cyrkowi 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje dobre i złe strony pracy w cyrku • podaje cechy artysty cyrkowego • tłumaczy, dlaczego polscy cyrkowcy wolą pracować za granicą 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przerośnięte znaczenie określeń: <i>iluzjonista, kłown, linoskoczek, treser</i> • uzasadnia, dlaczego wielu ludzi pragnie uczyć się sztuki cyrkowej • pisze ogłoszenie informujące o występach cyrku w jego miejscowości • stosuje wyrazy nacechowane emocjonalnie 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje tekst do ulotki reklamowej zachęcającej do nauki w szkole cyrkowej 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje obraz Georges'a Seurata <i>Cyrk</i>
<p>35. Szybować ponad tłumem...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohatera wiersza • opisuje uczucia towarzyszące obserwatorowi występu akrobaty 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje sprawozdanie z opisanego występu • tłumaczy przerośnięty sens ukazanej w utworze akrobacji • wskazuje fragment będący puentą i objaśnia jej znaczenie • wyjaśnia, czemu służą w tekście wiersza powtórzenia wyrazów jednosylabowych 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko opisuje postać Wisławy Szymborskiej • odnajduje w słowniku języka polskiego znaczenie słowa <i>akrobata</i> • wyjaśnia, który komentarz poetycki odnosi się do umiejętności akrobaty wykraczających poza przeciętne ludzkie umiejętności • stosuje w zdaniach pojęcia: <i>zmysł równowagi, gibkość ciała, akrobatyka, zręczność, piękno</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przygląda się zapisowi tekstu i omawia funkcję układu wersów oraz strof • podaje przykład paradoksu 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje fragmenty opisujące występ akrobaty z komentarzem podmiotu lirycznego i formułuje wnioski
<p>36. i 37. Jak się wypowiadać w dobrym stylu?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest styl wypowiedzi • wymienia elementy charakteryzujące różne style 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy dobrego stylu • podaje zasady dobrego stylu 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia style wypowiedzi • wskazuje w tekstach zwroty i wyrażenia charakterystyczne dla danego stylu 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca zdania, stosując zasady dobrego stylu 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca tekst pisany stylem naukowym na wypowiedź zrozumiałą dla każdego odbiorcy, korzysta z odpowiednich słowników i encyklopedii
<p>38. Podsumowanie:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację liryczną ukazaną w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób autor odwołuje się do motywu świata na opak • wskazuje związki frazeologiczne w wierszu i objaśnia ich znaczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście sformułowania o charakterze ironicznym 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje kilkuzdaniową wypowiedź o rzeczywistości przedstawionej w utworze • przygotowuje krótkie przedstawienie 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy sens myśli sformułowanej w dwóch ostatnich wersach utworu – nawiązuje do realiów, jakich dotyczy utwór

				inspirowane piosenką Wojciecha Młynarskiego	
39. Sprawdź swoją wiedzę – praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • podaje określenia związane z karnawalem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie słowa <i>karnawał</i> • używa w zdaniach związki frazeologiczne • uzasadnia podane stwierdzenie 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje sprawozdanie dotyczące wydarzeń karnawałowych 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje argumenty, uzasadniające, że śmiech odgrywa istotną rolę w życiu człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie formy przybiera jarmark w kulturze współczesnej
Rozdział III. LOS					
40. i 41. „A ja z tym trzymam, kto co w czas uchwyci”	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>wolność, godność</i> • wymienia wzorce osobowe renesansu • gromadzi informacje na temat twórczości Jana Kochanowskiego • wymienia cechy fraszki • charakteryzuje podmiot liryczny • określa typ liryki • przedstawia główne elementy dokumentu 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy własne hasło do rozdziału, np. „Wolność i godność” • stosuje w zdaniu związek wyrazowy: <i>człowiek jest kowalem własnego losu</i> • wskazuje w wierszu elementy biografii Jana Kochanowskiego • tłumaczy, co symbolizuje w utworze bożek Proteusz • wyjaśnia sens powiedzenia <i>carpe diem</i> • nadaje tekstowi inny tytuł • formułuje definicję życiorysu • zapisuje reguły, według których należy redagować życiorys 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko przedstawia postać Jana Kochanowskiego • wyjaśnia, dlaczego poeta zestawia swoje życie z bożkiem Proteuszem 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje puentę fraszki • omawia, do jakiej filozofii odwołuje się autor dzieła • pisze życiorys Jana Kochanowskiego na podstawie informacji zawartych we fraszce, w biogramie poety oraz dostępnych źródłach 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w kulturze renesansu opozycję: człowiek kowalem własnego losu i człowiek marionetką w rękach losu
42. Czasem człowiek podejmuje ryzyko	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje narratora tekstu • wymienia zagrożenia czyhające na Guliwera ze strony przyrody i napotkanych ludzi • podaje cechy powieści podróżniczej 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że poznany tekst to fragment powieści podróżniczej 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Jonathana Swifta • wyjaśnia za pomocą słownika wyrazów obcych znaczenie sentencji <i>Homo homini lupus est</i> i ustosunkowuje się do niej 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje notatkę prasową na temat przygody bohatera 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca fragment tekstu, wprowadzając narrację trzecioosobową
43. Każdy naród ma swoją tradycję	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy i zachowania utalentowanego śpiewaka 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>pionier, ekstaza, rytuał, tradycja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa cechy tańca • wyjaśnia, dlaczego członkowie kenijskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje stwierdzenie, że „wiadomości są chlebem dla głodnych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, jak ewoluował taniec przez wieki

	z Dagoretti • opowiada o zwyczajach kenijskich ludów	• określa, na czym polega los pioniera i życie, które nazywa się pionierskim • tłumaczy sens wyrażenia „niebiańska ekstaza” • opisuje, jakie prawdy o życiu każdego człowieka wyrażali młodzi ludzie z plemienia Kikuju tańcem z włóczniami	plemienia opowiadali o swoim życiu i pojmowaniu świata poprzez taniec • podaje rodzaje tańca	umysłów” • tłumaczy, jaką rolę odgrywał dawniej taniec w życiu człowieka i czym jest współcześnie • bierze udział w dyskusji na temat wpływu mediów na upowszechnianie tańca	
44. O wieloznaczności wyrazów	• wskazuje różnicę między wyrazami wieloznacznymi a homonimami	• podaje wszystkie znaczenia wyrazów wieloznacznych	• układa zdania z wykorzystaniem wyrazów wieloznacznych, eksponując ich różne znaczenia	• wyjaśnia, że wieloznaczność wyrazów może być źródłem żartów językowych	• podaje własne przykłady żartu językowego opartego na wieloznaczności
45. Kiedy czas odejść...	• wskazuje w tekście pytania retoryczne • określa, kto jest adresatem tekstu	• cytuje fragmenty mówiące o powtarzalności świata • wyjaśnia, jak Mikołaj Rej tłumaczy przemijanie • odpowiada, do czego autor porównuje życie człowieka	• krótko omawia postać Mikołaja Reja • podaje przykłady zachowań ludzkich, które świadczą o braku akceptacji upływu lat i przemijania	• pisze charakterystykę „człowieka poczciwego”	• omawia cechy renesansowego poglądu na świat
46. Przewidzieć przyszłość...	• tłumaczy, kim była Pytia • stosuje w wypowiedzi związek frazeologiczny <i>ostatnia deska ratunku</i>	• podaje różnicę między znaczeniem słów <i>wróżbiarstwo</i> i <i>prorokowanie</i> • omawia, co stanowiło o wyjątkowości wieszczki • wyjaśnia, dlaczego wyrocznia w Delfach była ważnym miejscem dla starożytnych Greków • gromadzi informacje na temat innych starożytnych wyroczni	• uzasadnia, dlaczego starożytni szukali pomocy u Pytii • tłumaczy znaczenie pojęcia <i>sceptycyzm</i>	• ocenia wiarygodność przepowiedni wieszczki delfickiej	• przeprowadza dyskusję na temat potrzeby poznania przyszłości przez niektórych ludzi
47. Wiersz z dedykacją	• przedstawia treści zawarte w każdej z trzech wyodrębnionych części utworu	• wyjaśnia, do czego odnosi się zaimek <i>tu</i> rozpoczynający wiersz • wskazuje w tekście	• krótko omawia postać księdza Jana Twardowskiego • wypisuje z tekstu wyrazy	• tłumaczy, jaką funkcję pełni dedykacja zamieszczona w wierszu	• tworzy mapę myśli na temat obrazu świata przedstawionego w wierszach Zbigniewa

	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia, czym jest dedykacja 	<p>przejawy prostoty i nieskomplikowania świata</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje różnicę między dedykacją autorską a dedykacją od ofiarodawcy • podaje zasady właściwego redagowania tekstu dedykacji 	<p>wartościujące i omawia ich rolę w utworze</p>		Herberta
48. Rodzice wobec dorastania dziecka	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy narratora tekstu • nazywa emocje, jakie przeżywa ukazany w tekście ojciec 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego dorastający człowiek pragnie pokazać swoją niezależność i odrębność • wskazuje fragmenty tekstu mówiące o powtarzalności porządku świata • opisuje zmiany, jakie zachodzą w życiu młodego człowieka w okresie dorastania 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje na podstawie tekstu definicję terminu <i>młodość</i> • rozważa kwestię, co dobrego może dać rodzicowi obserwowanie dorastania dziecka 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje zdanie „Jej życie sięga teraz w moją przeszłość i wydobywa na powierzchnię moje własne dzieciństwo” 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje opowieść o przedstawionych wydarzeniach z punktu widzenia córki
49. Sprawdź się – praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czym jest hack mowa według autora tekstu • układa zdania z wyrazem wieloznacznym 	<ul style="list-style-type: none"> • zaznacza cechy charakterystyczne podanego języka środowiskowego • określa styl analizowanego tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie związku frazeologicznego • redaguje hasło słownikowe 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca podany tekst, stosując polski alfabet 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze list motywacyjny w imieniu osoby ubiegającej się o pracę
50. Gdy człowiek wyzywa los i ryzykuje...	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy na podstawie dostępnych źródeł, jak powinno się wzywać pomoc w górach 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego w młodości człowiek nie jest świadom swoich ograniczeń • wskazuje podobieństwa między górską wędrowką a ludzkim życiem • spisuje zasady mądrego zachowania podczas górskiej wędrowki • stosuje właściwe słownictwo, opowiadając o przygodzie w górach 	<ul style="list-style-type: none"> • zbiera informacje na temat działalności GOPR-u • przytacza fragmenty tekstu mające charakter sprawozdania i te, które zawierają refleksję 	<ul style="list-style-type: none"> • opracowuje plan wyprawy w góry • stosuje w wypowiedzi wyrażenie <i>smuga cienia</i> w znaczeniu dosłownym i przenośnym 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia swoje rozważania na temat: <i>Dlaczego ludzie ratują innych, narażając własne życie?</i>

		<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>afirmacja</i>, <i>przezorność</i>, <i>asekuracja</i> 			
51. W cieniu wielkiej góry	<ul style="list-style-type: none"> • ustala, kto i o kim mówi w utworze 	<ul style="list-style-type: none"> • formułuje sens każdej ze strof • tłumaczy, dlaczego podmiot liryczny nawołuje do śpiewania pieśni, chociaż szczyt nie został zdobyty • bierze udział w dyskusji, co może symbolizować wspomniany przez autora Mount Everest • wyjaśnia znaczenie sformułowania: „odeszłe przeszłe pieśni” w znaczeniu dosłownym i przenośnym 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Stanisława Grochowiaka • opisuje wrażenia i przeżycia osoby, której udało się zdobyć wysokogórski szczyt • uzasadnia, dlaczego o Mont Evereście można powiedzieć, że to szczyt „przekluty krzyżem” 	<ul style="list-style-type: none"> • odszukuje informacje na temat Polaków, którzy zdobyli Mount Everest • określa funkcję przyimka w tytule wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje słowa Reinholda Messnera, zdobywcy Korony Himalajów: <i>W życiu naprawdę ważne jest tylko to, co szalone, ale pod jednym warunkiem – trzeba to szaleństwo przeżyć</i>
52. Nic przeciw sobie	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia bohatera tekstu • wymienia wartości, które bohater cenił w życiu • ocenia postawę szlachcica 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego ludzie często gromadzą pamiątki związane z przeszłością swojej rodziny lub własnego kraju • wyjaśnia, dlaczego Antoni Helsztyński został nazwany „leżącym pomnikiem” 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy zwrot <i>zagryźć zęby</i> i stosuje go w zdaniu w znaczeniu przenośnym • poprawnie odmienia wyrazy typu <i>ziemianin</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat sposobów wyrażania buntu przeciwko socjalistycznej rzeczywistości zastosowanych przez bohatera tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje rozprawkę, w której rozstrzygnie, czy na to, jacy jesteśmy, mają wpływ pochodzenie i korzenie rodzinne
53. Pułapki nagłego wzbogacenia	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohatera tekstu • przedstawia, co zmieniło się w życiu pana Albina po otrzymaniu przez niego wielkiego spadku 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje problemy wynikające z nagłego wzbogacenia • wyjaśnia znaczenie terminu <i>snobizm</i> • ocenia postawę bohatera • redaguje notatkę prasową 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Jerzego Szaniawskiego • określa stosunek narratora do przedstawionej postaci • formułuje argumenty do dyskusji na temat tego, co było biedne, a co – bogate w życiu pana Albina 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście przejawy ironii i określa ich funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje negatywne i pozytywne następstwa snobizmu
54. i 55. Nie popełniamy błędów	<ul style="list-style-type: none"> • dopisuje poprawne formy wyrazów • podkreśla sylaby 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w zdaniach błędy językowe • redaguje definicję błędu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w zdaniach pleonazmy 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawia błędy stylistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polegają zaznaczone w wypowiedziach błędy

	akcentowane	językowego • przekształca zdania na imiesłowowe równoważniki zdań			językowe
56. Zdumienie istotą życia	• wyjaśnia, co jest przedmiotem refleksji podmiotu lirycznego	• interpretuje tytuł wiersza • analizuje przedstawione w tekście relacje między człowiekiem a światem natury • tłumaczy, dlaczego pytania zadawane przez osobę mówiącą w utworze nie mają odpowiedzi • podaje definicję antologii	• krótko omawia postać Wisławy Szymborskiej • ustala, jakiego typu wypowiedzenia dominują w utworze i określa ich funkcję	• nazywa środki artystyczne zastosowane przez poetkę w wierszu	• opracowuje własną antologię utworów mówiących o zagadce ludzkiego losu
57. Myśli wyrażone na afiszu	• tłumaczy, czym jest plakat • omawia, kiedy zrodziła się ta forma komunikacji	• opisuje, od czego zależny był rozkwit sztuki plakatowej	• podaje cechy języka sztuki plakatowej	• wyjaśnia, jakie funkcje pełni treść przekazywana na plakacie	• przedstawia przykłady afiszy o charakterze niekomercyjnym
58. Podsumowanie	• wykonuje plakat do hasła: <i>Drogi i bezdroża ludzkiego losu</i>	• na plakacie wykorzystuje różne formy, np. rysunki, hasła, utwory i ich przesłania	• krytycznie odnosi się do swojej pracy i plakatów innych uczniów	• wykorzystuje przy opracowaniu plakatu wiadomości z wiedzy o języku	• do powstania plakatu wykorzystuje wiadomości nie tylko z podręcznika, lecz także z innych źródeł
Rozdział IV. MIĘDZY DOBREM A ZŁEM					
59. Dobro i zło	• podaje daty graniczne baroku • wymienia nazwiska twórców barokowych	• tworzy własne hasło do rozdziału, np. „Świat labiryntem” • formułuje dwa główne pytania epoki, np. „Jaki jest sens życia?”, „Dlaczego istnieje zło?” • wyjaśnia, co przyczynia się do kryzysu duchowego	• uzasadnia, że sformułowane pytania są nadal aktualne • tłumaczy znaczenie pojęcia: <i>dualizm</i>	• omawia światopogląd baroku • charakteryzuje poglądy filozofów epoki	• przedstawia sytuację człowieka w XVII w.
60. Barokowa wizja piekła	• omawia dynamikę, światło i kolory dzieła • wypisuje z tekstu sformułowania, które przedstawiają piekło	• opisuje obraz Petera Paula Rubensa • wyjaśnia, na czym polegają męki złych ludzi, o których mowa w utworze • interpretuje paradoks	• redaguje notę biograficzną na temat postaci Petera Paula Rubensa • podaje definicję peryfrazy	• wskazuje cechy barokowe na płótnie <i>Upadek zbuntowanych aniołów</i> • określa funkcję powtórzeń w wierszu Klemensa Bolesławiusza	• udowadnia związek ukazanego w tekście obrazu piekła ze światopoglądem baroku

		zawarty w ostatniej strofie wiersza • bierze udział w dyskusji, czy wizja zaświatów stworzona przez barokowego pisarza może być przestrożą dla ludzi współczesnych			
61. i 62. Powtarzamy wiadomości o częściach mowy	• określa typ narracji w tekście na podstawie form czasowników • właściwie stopniuje przymiotniki • zapisuje słownie liczebniki w odpowiedniej formie	• zastępuje imiesłowy osobowymi formami czasownika • rozróżnia odmienne i nieodmienne części mowy	• poprawnie zapisuje partykułę <i>nie</i> z rzeczownikami i przymiotnikami	• przekształca zdania pojedyncze w złożone	• określa cechy charakterystyczne podanych rzeczowników
63. Pieńko biedy i braku nadziei	• podaje przykłady sytuacji, w których życie bywa nazywane pieńkiem	• uzasadnia, dlaczego podmiot liryczny postrzega codzienne czynności jako pieńkielne męki • stosuje w wypowiedzi wyrazy <i>pieńko</i> , <i>pieńkielny</i> w znaczeniu dosłownym i przenieśnym • wyjaśnia, jak pojmuje pieńko współczesny poeta • dostrzega ponadczasowy obraz pieńki jako trudnej codzienności	• krótko omawia postać Andrzeja Bursy • tłumaczy, co w wierszu Andrzeja Bursy jest tytułowym „dnem pieńki”	• określa funkcję zawartych w wierszu związków frazeologicznych z wyrazem <i>pieńko</i>	• pisze wypracowanie, w którym porównuje wizje pieńki przedstawione w dwóch tekstach – barokowym Klemensa Bolesławiusza i XX-wiecznym Andrzeja Bursy
64. Pieńko wojny	• określa czas i miejsce akcji wydarzenia przedstawionego w tekście • charakteryzuje narratora	• określa język narratora • przedstawia stosunek, jaki prezentuje narrator i jego towarzysz wobec poległych • omawia przykłady zachowania się człowieka w sytuacji ekstremalnej	• krótko omawia postać Jana Chryzostoma Paska • wskazuje archaizmy występujące w tekście	• określa rolę nagromadzenia czasowników w opisie potyczki	• porównuje utwór Jana Chryzostoma Paska z wybranym współczesnym tekstem o charakterze pamiętnikarskim
65. Nieodmienne części	• wymienia nieodmienne części mowy i podaje ich	• omawia stopniowanie przysłówków	• przekształca zdania pojedyncze w złożone,	• określa funkcję wykrzyknika w zdaniu	• redaguje dialog, w którym wykorzystuje

mowy	przykłady • wskazuje wyrażenia przyimkowe w zdaniach	• zmienia sens wypowiedzi, dopisując odpowiednie partykuły	stosując właściwy spójnik		wyrazy należące do określonej części mowy
66. Piekło zniewolenia i totalitaryzmu	• cytuje, jaka propozycja ukarania dorosłych została przedstawiona w utworze	• wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>totalitaryzm, dyktatura, kamuflaż</i> • tłumaczy, jak rozumie określenie „człowiek z pyskiem lisa” • objaśnia, dlaczego przywódca fotografował się z dziećmi • uzasadnia, dlaczego zawarte w utworze pytanie dotyczące natury dorosłego jest takie ważne • objaśnia paradoks zawarty w ostatniej strofie	• krótko omawia postać Tadeusza Różewicza • podaje synonimy słowa <i>działwa</i>	• odnajduje w wierszu sformułowania z języka dzieci i określa ich funkcję • formułuje wypowiedź, w której przedstawia sens utworu	• wyjaśnia, czemu służy przywołanie postaci ministra Goebbelsa oraz słów Kartezjusza
67. Piekło w czterech ścianach	• wymienia sposoby rozwiązywania konfliktów między dorosłymi a dziećmi • przywołuje cytaty, charakteryzujące narratora tekstu	• wyraża własną opinię na temat karania dzieci • przedstawia stosunek bohatera do problemu przemocy wobec dzieci • opisuje system wychowawczy stosowany przez ojca, używając słownictwa: <i>przemoc, agresja, zniewolenie</i> • wyjaśnia, dlaczego ojciec karał syna i jaki był sens tej czynności	• zbiera informacje na temat organizacji UNICEF • gromadzi argumenty mające przekonać ojca bohatera do zaniechania kar cielesnych • wyjaśnia, dlaczego kary cielesne to uderzenie w godność dziecka	• pisze list otwarty wyrażający protest przeciwko niewłaściwemu traktowaniu dzieci	• wypisuje tytuły programów telewizyjnych poruszających zagadnienia ukazane we fragmencie powieści
68. Sprawdź się – praca klasowa	• wyjaśnia znaczenie podanego wyrazu • zapisuje przymiotniki charakteryzujące postacie z tekstu	• ocenia prawdziwość przytoczonych zdań • nazywa części mowy w wypowiedzeniu • określa formy czasownika wskazujące na typ narracji zastosowany w tekście	• przekształca definicję według podanych wskazówek • formułuje prośbę, używając trybu przypuszczającego	• wyraża własną opinię w formie internetowego komentarza	• układa krótkie humorystyczne opowiadanie

		<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia nieosobowe formy czasownika 			
69. i 70. Piekło czasem jest w człowieku	<ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w tekście informacje na temat miejsca i czasu wydarzeń • wyjaśnia, czym jest podanie • omawia, gdzie i w jakim celu składa się takie pismo • wypisuje niezbędne elementy, które powinny znaleźć się w każdym podaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje Klarę na podstawie słów burmistrza • wskazuje w wypowiedzi przedstawiciela władz miasta elementy typowe dla przemówienia • tłumaczy, na czym polega ironiczność Klary • ocenia propozycję pani Zachanassian • osądza postępek Alfreda Illa • opisuje postawę mieszkańców miasta • wymienia cechy właściwie napisanego dokumentu 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście cechy dramatu • zbiera argumenty do dyskusji na temat przekonania Klary, że „wszystko można kupić” 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze notatkę, w której wskazuje różnicę między wymierzeniem sprawiedliwości a dokonaniem zemsty 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje podanie, jako mieszkaniec Güllen, w którym prosi fundację pani Klary Zachanassian o dotację na założenie miejskiego parku
71. Człowiek człowiekowi bratem	<ul style="list-style-type: none"> • opowiada, w jaki sposób kobieta ratowała żydowskie dzieci • przytacza wymienione w tekstach nazwiska osób oraz nazwy instytucji, które opowiedziały się po stronie dobra 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia postać Ireny Sendlerowej i pisze poświęcony jej biogram • charakteryzuje bohaterkę wypowiedzi Michała Głowińskiego • tłumaczy, czym groziła działalność prowadzona przez członków Żegoty • podaje, co różni teksty Michała Głowińskiego i Elżbiety Ficowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminu: <i>Holocaust</i> • opisuje okładkę książki poświęconej Irenie Sendlerowej i objaśnia, dlaczego bohaterkę nazwano „matką dzieci Holocaustu” 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dylematy moralne, jakie mogły towarzyszyć ludziom ratującym żydowskie dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady ofiarności ludzi współczesnych w imię ratowania innych
72. Powtarzamy wiadomości o częściach zdania	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w zdaniu podmiot, orzeczenie, przydawkę, okolicznik i dopełnienie 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształca równoważniki w zdania 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia typy podmiotów i orzeczeń w zdaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje opis obrazu, stosując zdania pojedyncze 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze wypracowanie na zadany temat, stosując różne typy podmiotów i orzeczeń
73. Miłość ponad wszystko	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy hymnu • wymienia wartości, o których wspomina św. Paweł w liście do 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, dzięki czemu można rozpoznać prawdziwą miłość na podstawie argumentów 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje, że utwór św. Pawła jest hymnem • omawia cechy stylu biblijnego i wskazuje je w 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady bohaterów literackich, dla których miłość była największą wartością 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze tekst poświęcony wierze, uczciwości lub przyjaźni, w którym stosuje styl biblijny

	Koryntian	przytoczonych przez autora <i>Hymnu o miłości</i> <ul style="list-style-type: none"> • określa funkcje powtórzeń zastosowanych w tekście • omawia, jak w życiu współczesnego człowieka przejawiają się podane w tekście cechy miłości 	tekście hymnu		
74. i 75. Dlaczego lubimy anioły?	<ul style="list-style-type: none"> • określa, do kogo zwraca się osoba mówiąca w wierszu • omawia na podstawie utworu, w jakiej scenarii pojawiają się aniołowie • wskazuje adresata wezwania zawartego w końcowym fragmencie wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia, czego symbolem jest anioł • przytacza cytaty ukazujące, jak podmiot liryczny charakteryzuje nieziemskie istoty • opisuje pomnik <i>Aniola Północy</i> • tłumaczy, jaki efekt dało umieszczenie rzeźby na wzgórzu 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Czesława Miłosza • interpretuje zdanie z utworu: „Bo ludzie wymyślili także samych siebie” • stosuje w zdaniu związku frazeologiczne: <i>rozwinąć skrzydła, podciąć komuś skrzydła, wziąć kogoś pod swoje skrzydła</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • rozważa, jakie cechy naszych czasów może symbolizować <i>Anioł Północy</i> • przedstawia swoje przemyślenia na temat kwestii, co daje ludziom wiara w anioły 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, jaką funkcję pełni sztuka publiczna
76. Blog – dziennik internauty	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czym jest blog • wymienia elementy dziennika internetowego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, kiedy zrodziła się ta forma komunikacji • nazywa typy blogów 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie funkcje pełnią treści przekazywane za pośrednictwem bloga 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje wskazówki, o których warto pamiętać w trakcie tworzenia własnego dziennika internetowego 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje tekst, który mógłby zostać zamieszczony na blogu poświęconemu barokowym dylematom
77. Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>retoryka, stylizacja biblijna, peryfraza, powtórzenie, anafora, refren</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, czym jest blogosfera 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, co to jest dualizm 	<ul style="list-style-type: none"> • rozważa barokowe założenia dotyczące natury dobra i zła 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje barokową wizję zaświatów z obrazem piekła współczesnego
78. i 79. Sprawdź swoją wiedzę – praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • pisze dedykację • podaje pary pojęć ilustrujących dualizm świata 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie związków frazeologicznych • redaguje wypracowanie na podany temat • wymienia przyczyny skłonności człowieka do wyboru zła 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje postawę twórców renesansu • pisze podanie na zadany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje życiorys wybranego bohatera literackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy mapę myśli
Rozdział V. UTOPIE I WIZJE					

<p>80. Tęsknota do utopii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, jaki świat określa się mianem utopii 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy własne hasło do rozdziału, np. „Marzenia a rozum” • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>utopia</i>, <i>racjonalizm</i>, <i>krytycyzm</i> • tłumaczy, skąd pochodzi pojęcie utopii • przedstawia oświeceniowe wizje idealnego społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje synonimy wyrazu <i>utopia</i> • wyjaśnia, jak dzięki racjonalnemu myśleniu ludzie doby oświecenia pragnęli zbliżyć się do społecznego ideału 	<ul style="list-style-type: none"> • układa zdania z wyrazem <i>utopia</i> w różnych znaczeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • rysuje wyobrażenie utopijnego miejsca (wyspy, miasta itp.)
<p>81. i 82. Marzenia o idealnym miejscu do życia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wyspę Nipu • określa narrację w utworze • nazywa uczucia towarzyszące przybyszowi na wyspie • przedstawia wydarzenie, o jakim jest mowa w tekście Woltera 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje relacje między mieszkańcami krainy, do której trafił bohater tekstu • objaśnia, jaki efekt daje zastosowanie określonej narracji • interpretuje nazwisko Mikołaja • gromadzi argumenty rozstrzygające, czy mieszkańcy Nipu czują się szczęśliwi • wyjaśnia, na czym polegały gafy popełnione przez bohaterów powiastki • tłumaczy, dlaczego szlachetne kruszce i kamienie dla mieszkańców Eldorado nie miały wartości • uzasadnia, z czego wynikało bogactwo krainy • wyjaśnia, z jakiej przyczyny w Eldorado nie było sądów, więzień, procesów i ludzie nie popełniali przestępstw 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postacie Ignacego Krasickiego i Woltera • rozpoznaje w tekstach cechy utopii • tłumaczy, co wizje wyspy Nipu oraz krainy Eldorado mówią o rzeczywistości współczesnej autorom • podaje cechy nazwisk znaczących • odszukuje w słowniku języka polskiego wyjaśnienie słowa <i>Eldorado</i> • redaguje hasło encyklopedyczne dotyczące krainy Eldorado 	<ul style="list-style-type: none"> • krytykuje realia opisane w powieści Ignacego Krasickiego • wskazuje właściwości ustroju Eldorado związane ze światopoglądem oświecenia • wykazuje, że przedstawiony fragment jest częścią powiastki filozoficznej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia podobieństwa między krainą opisaną przez Woltera a wyspą Nipu z powieści Ignacego Krasickiego <i>Mikołaja Doświadczyńskiego przypadki</i>

<p>83. Podróż do krainy utopii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje wyspę opisaną w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega związek przedstawionej w utworze wizji ze światem wiedzy • wyjaśnia, czym mogą być w wierszu drzewo Słusznego Domysłu i drzewo Zrozumienia • przytacza argumenty, dlaczego wyspa opisana przez poetkę jest bezludna 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cel nawiązania do motywu wyspy Utopii • uzasadnia, dlaczego utopia zagraża wolności człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, w jakim celu pewne sformułowania zostały zapisane wielkimi literami 	<ul style="list-style-type: none"> • dostrzega w wierszu nawiązania biblijne
<p>84. Być jak Krzysztof Kolumb...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, kim jest narratorka tekstu i jaką postawę przyjmuje wobec świata • nazywa przeżywane przez nią emocje 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kim byli konkwistadorzy i dlaczego szukali El Dorado • podaje powody, dla których narratorka wysiadła z autobusu po raz drugi • tłumaczy, w jakim celu autorka przywołuje w omawianym fragmencie postacie Alicji z Krainy Czarów i Krzysztofa Kolumba 	<ul style="list-style-type: none"> • rozważa kwestię, czy warto obalać mity 	<ul style="list-style-type: none"> • odnajduje w dostępnych źródłach informacje na temat położenia legendarnej Złotej Krainy 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje obraz rzeczywistego El Dorado z opisem krainy zawartym w <i>Kandydzie</i> Woltera
<p>85. i 86. Zdania złożone – ćwiczenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę zdań złożonych • układa wypowiedzenia z imiesłowowym równoważnikiem zdania • przekształca fragment dialogu w zdania złożone z podrzędnym dopełnieniowym i podaje, jak nazywają się te rodzaje przytaczania wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • konstruuje zdania podrzędne przydawkowe, okolicznikowe i dopełnieniowe 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządza wykresy zdań złożonych i nazywa ich rodzaje • układa na podstawie wykresów odpowiednie zdania złożone współrzędnie i podrzędnie 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawia błędy składniowe
<p>87. i 88. Precz z Wielkim Bratem!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rzeczywistość ukazaną w tekście • wyjaśnia, dlaczego bohater postanowił pisać pamiętnik 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, jaką funkcję w świecie Winstona pełniły teleekrany • przedstawia, w jaki sposób ograniczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać George’a Orwella • redaguje definicję teleekranu • objaśnia neologizm 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście przykłady środków językowych, za pomocą których pisarz wyraził własny stosunek do 	<ul style="list-style-type: none"> • odwołując się do wiedzy historycznej, podaje przykłady systemów totalitarnych

		wpływały na postawę bohatera <ul style="list-style-type: none"> wypisuje w punktach prawa, do których musiał stosować się Winston wymienia przykłady inwigilacji rozpoznaje w tekście cechy antyutopii odpowiada, na czym polega aluzja literacka w tytule programu <i>Big Brother</i> 	<i>myślbrodnia</i> <ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie <i>reality show</i> omawia specyfikę programów <i>reality show</i> 	ukazanego świata <ul style="list-style-type: none"> pisze fragment pamiętnika bohatera powieści uczestniczy w dyskusji na temat: <i>Dlaczego ludzie chętnie oglądają widowiska typu „reality show”?</i> 	
89. Nie uszczęśliwiać człowieka na siłę!	<ul style="list-style-type: none"> streszcza historię, która wydarzyła się w Felicji tłumaczy, dlaczego miasto zostało zniszczone 	<ul style="list-style-type: none"> rozważa, czy Trurlowi udało się stworzyć idealne społeczeństwo uzasadnia przynależność tekstu do nurtu fantastyki naukowej wykazuje, że opowiadanie zawiera krytykę ustroju totalitarnego wyjaśnia, czym jest utopia negatywna i pozytywna 	<ul style="list-style-type: none"> krótko przedstawia postać Stanisława Lema wskazuje w tekście cechy antyutopii ustala na podstawie tekstu odpowiedź na pytanie, od czego zależy szczęście człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> interpretuje tytuł fragmentu i określa jego funkcję wskazuje negatywne i pozytywne aspekty utopijnych wizji rzeczywistości 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje notatkę na temat literatury science fiction w Polsce
90. i 91. O zdaniu wielokrotnie złożonym	<ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje zdania wielokrotnie złożone stosuje właściwe zasady interpunkcji do rozdzielania zdań składowych wypowiedzenia wielokrotnie złożonego 	<ul style="list-style-type: none"> omawia budowę wypowiedzenia wielokrotnie złożonego układa wypowiedzenia wielokrotnie złożone 	<ul style="list-style-type: none"> przekształca zdanie wielokrotnie złożone w dwa zdania złożone podrzędnie i nazywa ich rodzaje 	<ul style="list-style-type: none"> sporządza wykres zdania wielokrotnie złożonego i określa typy jego zdań składowych 	<ul style="list-style-type: none"> przeredagowuje tekst tak, aby wystąpiły w nim różne rodzaje zdań złożonych, w tym zdania wielokrotnie złożone
92. i 93. Marzenia o idealnym mieście	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje na podstawie tekstu Magdaleny Tulli cechy mieszkańców różnych typów miast wyjaśnia, w jaki sposób 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje koncepcje idealnego miasta stworzone w renesansie oraz XIX i XX w. wyjaśnia termin 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polegał utopijny charakter koncepcji idealnego miasta tworzonych w różnych wiekach 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia założenia współczesnej architektury zawarte w Karcie ateńskiej wyraża własne zdanie na temat koncepcji 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy własną wizję idealnego miasta

	współczesne miasta zaspokajają różne potrzeby mieszkańców	<i>urbanistyka</i> i stosuje go w zdaniu • interpretuje słowa: „Wyrastanie miasta pod wieloma względami przypomina wyrastanie drzewa”		budowania zamkniętych osiedli	
94. Sprawdź się – praca klasowa	• nazywa części zdania • rozróżnia rodzaje wypowiedzeń	• przekształca zdanie w wypowiedzenie z imiesłowowym równoważnikiem zdania	• przekształca podany fragment na dialog	• pisze rozprawkę na zadany temat	
95. Podsumowanie	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>utopia, krytycyzm, powiastka filozoficzna, antyutopia, film dokumentalny</i>	• przedstawia koncepcję miasta idealnego	• tłumaczy, czym jest racjonalizm oświeceniowy	• uzupełnia mapę myśli dotyczącą hasła <i>utopia</i>	• bierze udział w debacie <i>za i przeciw</i> rozstrzygającej kwestię <i>Czy powinny istnieć granice poznania?</i>
Rozdział VI. BUNT					
96. Buntownicy	• wymienia cechy bohatera romantycznego	• tworzy własne hasło do rozdziału, np. „Wolność i niezgoda na otaczającą rzeczywistość” • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>romantyzm, bohater romantyczny, konwencja artystyczna, bunt</i> • tłumaczy, czemu przeciwstawiali się romantycy	• omawia wyjątkową rolę artysty w życiu narodu	• uzasadnia, że romantyczny bunt stał się wyrazem międzynarodowej solidarności	• interpretuje hasło: „Za wolność waszą i naszą”
97. Graffiti – bunt, sztuka ulicy czy wandalizm?	• tłumaczy znaczenie pojęcia <i>graffiti</i> • omawia pochodzenie tzw. sztuki ulicy	• podaje znane przykłady polskiego graffiti z czasów II wojny światowej i stanu wojennego • wyjaśnia, dlaczego graffiti jest przejawem buntu	• uzasadnia, dlaczego graffiti uznano za rodzaj sztuki	• wypowiada się na temat technik graffiti	• ocenia sztukę graffiti na wybranym przykładzie
98. i 99. Nawet wielki poeta się buntował	• wyjaśnia, kim jest osoba mówiąca w wierszu i do kogo kieruje swoją	• interpretuje motyw lotu występujący w utworze • omawia symbolikę góry i	• podaje najczęstsze przyczyny konfliktu pokoleń • uzasadnia, że utwór jest	• znajduje w wierszu przykłady kontrastu i określa funkcję	• omawia funkcję, jaką miało pełnić zamieszczenie motto z

	<p>wypowiedź</p> <ul style="list-style-type: none"> • odnajduje cechy przypisane młodości oraz starości • określa przyczyny buntu młodych • podaje cechy ody 	<p>dołu zawartą w tekście</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia nawiązania do światopoglądu romantycznego występujące w wierszu • definiuje, czym jest motto 	<p>odą</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazywa środki stylistyczne podkreślające emocjonalny charakter utworu 	<p>zastosowania tego zabiegu</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w tekście nawiązania do mitologii greckiej 	<p>twórczości Friedricha Schillera przy utworze Adama Mickiewicza</p>
<p>100. i 101. Walka o fort nr 54 w Warszawie</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czym jest tytułowa reduta • przedstawia osobę, która opowiada o Ordonie • charakteryzuje cara 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę tytułu oraz podtytułu • zapisuje w punktach plan wydarzeń przedstawionych w tekście • wyjaśnia związek frazeologiczny <i>szczyfowa praca</i> i stosuje go w zdaniu • ocenia czyn Juliana Ordona • porównuje obraz żołnierzy polskich oraz carskich • ukazuje uniwersalizm przesłania utworu • wskazuje w wierszu nawiązanie do Biblii • opisuje obraz Horacego Verneta • odpowiada, jaką funkcję pełni tytuł płótna • odczytuje alegoryczny sens dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Adama Mickiewicza • ustala przyczyny i rolę buntu w dzisiejszym świecie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Ordon został postawiony przez Adama Mickiewicza w gronie świętych jako patron szafców • wyraża opinię na temat symboliki czarnego orła i bieli postaci na obrazie 	<ul style="list-style-type: none"> • ogląda film <i>Szyfowe prace</i> i przedstawia, jaki wpływ na postawę gimnazjalistów miało wysłuchanie recytacji <i>Reduty Ordona</i>
<p>102. Kiedy granice są zagrożone</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje adresata utworu • nazywa uczucia wyrażone w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy poezji tyrtejskiej • odszukuje w utworze fragmenty nawiązujące do sytuacji politycznej w przededniu II wojny światowej • udowadnia, że tekst jest 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Władysława Broniewskiego • wyjaśnia, dlaczego w obliczu zagrożenia należy odrzucić kłótnie i spory 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, jaką funkcję pełnią w tekście bezpośrednie zwroty do adresata lirycznego • podaje znaczenie zastosowania w wierszu zdań wykrzyknikowych 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy przywołanie w wierszu postaci generała Cambronne'a

		<p>przykładem liryki apelu</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę poety w czasach zagrożenia państwa • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>obowiązek moralny, mobilizacja, suwerenność, niepodległość</i> 			
<p>103. W pieśni jest siła, czyli o buncie politycznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Jacek Kaczmarski jest nazywany bardem • opisuje, kim są bohaterowie utworu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, jak autor postrzega w wierszu rolę poety i poezji • pisze notatkę, na czym polega samotność śpiewaka • przedstawia symbolikę murów, krat, bata • odpowiada, co się dzieje, gdy zbiorowość odbiera utwór artyście i przejmuje go dla siebie • tłumaczy znaczenie pojęcia <i>piosenka autorska</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Jacka Kaczmarskiego • ustala, dlaczego w ostatniej strofie utworu mury wciąż „rosną” 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega uniwersalizm wiersza • podaje przykład buntu społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • prezentuje, co było inspiracją dla poety do stworzenia utworu <i>Mury</i>
<p>104. i 105. Powtarzamy wiadomości o budowie wyrazów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w wyrazach pochodnych przedrostki i przyrostki • wymienia przykłady wyrazów złożonych • rozróżnia złożenia i zrosty 	<ul style="list-style-type: none"> • oddziela formanty od podstaw słowotwórczych • konstruuje wyrazy pochodne • wypisuje oboczności • tworzy rodzinę wyrazów • poprawnie zapisuje przymiotniki złożone 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>rdzeń, oboczność</i> • podaje znaczenia słowotwórcze wskazanych wyrazów 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje termin <i>wyrazy złożone</i> i podaje ich rodzaje 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje opis krajobrazu z wykorzystaniem przymiotników złożonych
<p>106. i 107. Stan wojenny w wersji fantastycznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje miasto, w którym mają miejsce przedstawione wydarzenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czego symbolem jest szarość, a czego – żywe kolory • tłumaczy, w jaki sposób Wroniec utrzymuje władzę nad miastem • charakteryzuje grupę przeciwników Wronca 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia nazwy nawiązujące do realiów z lat 1981–1983 • ustala rolę snu Adasia 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję powtórzeń zastosowanych w tekście • omawia, czego metaforą jest Maszyna-Szarzyna 	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi informacje na temat stanu wojennego w Polsce
<p>108. i 109.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • przywołuje postacie 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia własne 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze rozprawkę, w której

Czasem trzeba pójść pod prąd	młodzieżowego buntu wobec świata <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje Marianę i ocenia postawę dziewczyny wobec jej rówieśników • prezentuje zasady redakcji tekstu przed udostępnieniem go czytelnikowi lub słuchaczowi 	literackie, które są uważane za pierwszych buntowników <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy powieści społeczno-obyczajowej dostrzegalne w tekście • ukazuje możliwości, w jaki sposób Mariana mogłaby wpłynąć na postawę swoich rówieśników • przytacza tytuły publikacji szczegółowo określające reguły tworzenia różnego rodzaju wypowiedzi 	Krystyny Siesickiej <ul style="list-style-type: none"> • odszukuje w tekście różne przejawy niezgody na świat • podaje powody, z jakich młodzi ludzie sięgają po narkotyki 	zdanie na temat prawd życiowych, które wpoili Marianie rodzice <ul style="list-style-type: none"> • rozważa problem, dlaczego tak trudno „powiedzieć [...] »nie«, kiedy wszyscy dookoła mówią »tak«” 	przedstawia swoją opinię na temat konieczności mówienia wszystkiego rodzicom
110. Redagujemy tekst	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady kompozycyjne tekstu • wydziela akapity w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • układa plan wypowiedzi • pisze właściwie skonstruowany wstęp do wypracowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega redakcja tekstu • wymienia zasady edytorskie tekstu pisanego na komputerze 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje błędy edytorskie w podanych przykładach 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawia błędy edytorskie
111. O słowiku, który sówił w białodrzewiu	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym są neologizmy i w jakim celu się je tworzy • określa nastrój wiersza 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy znaczenie pojęć: <i>eksperyment językowy, instrumentacja głoskowa, aliteracja, onomatopeja, futuryzm</i> • podaje, od jakich słów pochodzą neologizmy zawarte w tekście <i>Słowisień</i> • wymienia najważniejsze postulaty futurystów • uczestniczy w dyskusji na temat atrakcyjności życia w świecie, w którym „każdy może być artystą” 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Juliana Tuwima i Brunona Jasieńskiego • wskazuje w utworze onomatopeje, aliteracje i określa ich funkcje • określa, co łączy wiersz Juliana Tuwima z postulatami futurystów 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje warstwę brzmieniową wiersza Juliana Tuwima • wskazuje cechy manifestu w tekście Brunona Jasieńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przekłada tekst utworu Juliana Tuwima na tradycyjny język poetycki
112. Nie bądź bezpieczny – poeta pamięta	<ul style="list-style-type: none"> • określa temat wiersza na podstawie daty jego powstania 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje formy czasowników i zaimków w wierszu, za ich pomocą 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Czesława Miłosza • tłumaczy, dlaczego słowa 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje metaforę <i>gromada błaznów</i> • ustala funkcję 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza argumenty uzasadniające, że praca George’a Grosza mogłaby

	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje podmiot liryczny i adresata wiersza • wymienia, jakie winy zarzuca odbiorcy tekstu osoba mówiąca w utworze 	<p>wyjaśnia, do jakiego rodzaju liryki można zaliczyć utwór</p> <ul style="list-style-type: none"> • pisze notatkę na temat zadań poety i poezji przedstawionych w wierszu 	<p>poety będą gorszą karą niż śmierć</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego fragment wiersza został umieszczony na pomniku Poległych Stoczniowców 1970 w Gdańsku 	<p>zastosowanego w wierszu czasu teraźniejszego</p>	<p>ilustrować wiersz <i>Który skrzywdziłeś</i></p>
113 Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> • podaje, w czym Albert Camus postrzega źródła buntu 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, dlaczego człowiek zbuntowany mówi zarazem „tak” i „nie” 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia sens sformułowania: „Buntuję się, więc jesteście” 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady np. z historii lub własnego życia przekroczenia granicy, które wywołały bunt 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje plakat w grupie na temat: <i>Bunt wpisany jest w doświadczenie człowieka</i>
114. i 115. Sprawdź swoją wiedzę – praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia cechy postawy buntowniczej 	<ul style="list-style-type: none"> • wykazuje, że oświeceniowe utopie wiązały się ściśle ze światopoglądem epoki • określa symbolikę podanych motywów • redaguje opowiadanie • gromadzi argumenty na poparcie swojego stanowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohatera literackiego, którego można uznać za buntownika 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, jak przejawia się bunt w twórczości współczesnych artystów 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy mapę myśli dotyczącą przyczyn buntu
Rozdział VII. WIĘKSZOŚĆ A MNIEJSZOŚCI					
116. Jesteśmy różni i to jest piękne	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy programu pozytywistów • charakteryzuje postawy wobec życia ludzi ukazanych w wierszu 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy własne hasło do rozdziału, np. „Bądź użyteczny” • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>użyteczność społeczna, wykluczenie, emancypacja, asymilacja</i> • interpretuje głosowo utwór Adama Asnyka • tłumaczy puentę utworu • podaje sytuacje z życia, które mogłyby ilustrować refleksję zawartą w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia kwestię walki pozytywistów ze społecznym wykluczeniem chłopów • krótko opisuje postać Adama Asnyka 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się na temat marginalnej pozycji kobiet w ówczesnym społeczeństwie • wyjaśnia związek wiersza z zaborami i walką narodowowyzwoleńczą 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia problem asymilacji Żydów w XIX-wiecznej Polsce
117. i 118. Jaką rolę w opowiadaniu pełni kontrast?	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje bohaterkę utworu • określa czas i miejsce wydarzeń rozgrywanych w 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cytaty uzasadniające, kim są adresaci tekstu • wymienia przedstawione 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Elizy Orzeszkowej • wymienia narodowości zamieszkujące ziemię 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia stosunek narratora do kwestii wykluczenia społecznego i starych ludzi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jakim celu autorka posłużyła się zabiegiem indywidualizacji języka

	<p>opowiadaniu</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazywa problem poruszony przez autorkę utworu 	<p>w opowiadaniu przyczyny społecznej izolacji Żydów</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego Chaita to osoba wykluczona społecznie • przedstawia cel zastosowania kontrastu w opisie dwóch kobiet • wskazuje podobieństwa między Chaitą a Żydówką z portretu Aleksandra Gierymskiego <i>Żydówka z cytrynami</i> 	<p>polskie od średniowiecza do początku XX w.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyszukuje w tekście sformułowania odnoszące się do sytuacji Żydów w XIX-wiecznym społeczeństwie polskim 		
<p>119. Jak własne serce kocham ogień</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa adresata wiersza • prezentuje wartości, do których zachęca Papusza • wymienia wskazane przez Jerzego Ficowskiego powody, dlaczego warto poznawać dzieje i kulturę Romów 	<ul style="list-style-type: none"> • wypisuje w punktach pragnienia wyrażone w utworze • interpretuje słowa: „żebyście czarnej nocy nie czynili w biały dzień” • objaśnia, jaką funkcję pełni w tekście motyw namiotu • uzasadnia, na czym – według autora – polega racjonalne i równocześnie krytyczne spojrzenie na „naszych smagłych współobywateli” 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Papuszy i Jerzego Ficowskiego • tłumaczy, do jakiego stereotypu Cyganów odwołuje się autorka • wyjaśnia znaczenia pojęć: <i>tabor, grupa etniczna, tolerancja</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi informacje na temat historii, pochodzenia i obyczajów Romów • opisuje obraz Henryka Siemiradzkiego <i>Cyganka</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje, jakie zmiany w kontaktach Romów z resztą społeczeństwa polskiego nastąpiły w ostatnich dziesięcioleciach
<p>120. Kłopotliwe przedrostki i przyrostki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje wyrazy, w których występują przedrostki i przyrostki 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady pisowni przedrostków i przyrostków • uzupełnia tekst wyrazami pochodnymi zawierającymi przyrostki 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje wyrazy pokrewne zawierające przedrostki 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje definicje wyrazów zawierających wskazane przedrostki 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje ciekawe zdarzenie, stosując wyrazy z przedrostkami i przyrostkami
<p>121. i 122. Wszystkie kolory są piękne i potrzebne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy znaczenie terminów: <i>rasizm, dyskryminacja, nacjonalizm uprzedzenie, mniejszość narodowa</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego Brian Scott ma prawo czuć się Polakiem • pisze biogram Briana Scotta 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przedstawicieli innych narodów niż polski zamieszkujących nasz kraj • redaguje pytania do wywiadu 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w dyskusji na temat, w jaki sposób można zmniejszyć uprzedzenia wobec przedstawicieli innych 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje reklamę społeczną propagującą otwartość i tolerancję

	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przyczyny konfliktów między większością a mniejszością 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego bohater wywiadu twierdzi, że może być jak papierek lakmusowy • wypowiada się, w jaki sposób państwo może pomagać zamieszkującym je mniejszościom w podtrzymywaniu ich tożsamości narodowej 		<ul style="list-style-type: none"> • nacji występujących w Polsce • omawia, jak młodzi ludzie mogą przyczynić się do zaniku stereotypów i uprzedzeń 	
123. i 124. Manipulacja i agresja w wypowiedziach	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest manipulacja językowa • wymienia sposoby manipulacji 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, kiedy mamy do czynienia z manipulacją • omawia różnicę między manipulacją językową a perswazją • przedstawia zjawisko agresji językowej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje synonimy wyrazów <i>manipulacja</i>, <i>perswazja</i> • opisuje, na czym polega manipulacja językowa w podanych tekstach 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przyczyny brutalizacji języka publicznego • omawia chwyt stosowane w reklamach 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze rozprawkę na wskazany temat
125. Piszemy CV i list motywacyjny	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: <i>CV</i>, <i>list motywacyjny</i> • wymienia elementy konstrukcyjne dokumentów stosowanych w procesie rekrutacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia graficzne rozmieszczenie poszczególnych części CV i listu motywacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi słownictwo przydatne do opisu umiejętności, zalet i cech charakteryzujących potencjalnego kandydata na dane stanowisko 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje własne CV i list motywacyjny 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje oceny zredagowanych CV i listów motywacyjnych pod kątem poprawności kompozycyjnej, językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej
126. Ciepło i serdecznie o uczniach	<ul style="list-style-type: none"> • określa cechy osoby mówiącej w wierszu • nazywa uczucia, które wyraża podmiot liryczny w stosunku do swoich uczniów 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję wyrazów nacechowanych emocjonalnie • dostrzega w wierszu kontekst biograficzny • ocenia sposób traktowania dzieci przez księdza Jana Twardowskiego • podaje, jaką formę wypowiedzi przypomina utwór księdza Jana Twardowskiego i określa, w jakim celu poeta zastosował ten zabieg 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać księdza Jana Twardowskiego • tłumaczy, dlaczego, gdy zabrakło opisanych w tekście dzieci, podmiot liryczny uważa, że „nie ma żyć dla kogo” 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego ludziom niepełnosprawnym umysłowo grozi wykluczenie społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia związek między przypowieścią o robotnikach z winnicy a tematem wiersza

127. Najtrudniej mają najmłodszy i najstarsi...	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rzeczywistość ukazaną w tekście Ewy Przybylskiej • charakteryzuje bohaterów i relacje między nimi 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia zachowanie Pani w kapeluszu wobec ojca • wyjaśnia termin <i>eufemizm</i> • wskazuje grupy współcześnie najbardziej narażone na wykluczenie społeczne • opisuje obraz Maxa Fergusona <i>Mężczyzna z laską</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przykłady eufemizmów w tekście Ewy Przybylskiej • podaje najczęstsze przyczyny i skutki wykluczenia społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w dyskusji na temat sytuacji dzieci oraz osób w podeszłym wieku 	<ul style="list-style-type: none"> • określa funkcję kontrastu zastosowanego w dziele malarskim
128. Jak zachęcić do zakupu określonego towaru?	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czym jest reklama i do czego się ją wykorzystuje • omawia, od kiedy stosuje się w handlu tę formę zachęty do zakupu określonych towarów 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego reklama ma tylu zwolenników, co przeciwników 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy języka reklamy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie funkcje pełnią treści przekazywane przez reklamę 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przykłady kampanii reklamowych o charakterze niekomercyjnym
129. Język tekstów reklamowych	<ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy językowe przekazów reklamowych • wymienia środki przekazu wykorzystywane w reklamach 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, czym jest slogan, i jaką pełni funkcję w reklamie • przedstawia różnice między reklamą komercyjną a społeczną • tłumaczy znaczenie terminów: <i>copywriter</i>, <i>dżingiel</i>, <i>spot</i>, <i>spam</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego twórcy haseł reklamowych odwołują się do znanych powiedzeń i frazeologizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje w sloganach przekształcone związki frazeologiczne • opisuje warstwy reklamy 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy własny projekt reklamy społecznej
130. Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, co to jest społeczne wykluczenie 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, na czym polegała emancypacja kobiet w XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sytuację Żydów w XIX w. na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, czy Polacy są narodem tolerancyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje rozprawkę na temat: <i>Czy mniejszości narodowe mają trudną sytuację w społeczeństwie?</i>
Rozdział VIII. ARTYSTA					
131. Wszystko nic nie znaczy – najważniejsza jest sztuka!	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia obraz młodopolskiego artysty • podaje określenia opisujące życie kulturalne Krakowa na przełomie XIX i XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy własne hasło rozdziału, np. „Twórca i filister”, „Samotność artysty” • tłumaczy znaczenie pojęć: <i>cyganeria</i>, <i>bohema</i>, <i>filister</i>, <i>dandyzm</i>, <i>dandys</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje cechy dandyzmu • określa charakter twórców zaliczanych do cyganerii • krótko omawia postać Tadeusza Boya-Żeleńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego artysta w epoce Młodej Polski przestał być przywódcą duchowym narodu 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze notatkę na temat, w jaki sposób młodopolska cyganeria przeobraziła Kraków

<p>132. Niech żyje sztuka!</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa uczucia osoby mówiącej w wierszu • przytacza określenia, jakimi artyści charakteryzują samych siebie 	<ul style="list-style-type: none"> • określa stosunek podmiotu lirycznego do życia i sztuki • wymienia na podstawie utworu wartości cenione przez XIX-wieczne społeczeństwo oraz artystów • podaje, które cechy tekstu pozwalają uznać wiersz za manifest 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Kazimierza Przerwy-Tetmajera • wypisuje przykłady reakcji człowieka na odrzucenie • wskazuje środki językowe nadające utworowi emocjonalny charakter 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, z czego brało się poczucie bezsensu i wiara w siłę sztuki 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia mocne i słabe strony postawy artystów końca XIX w.
<p>133. i 134. Źródła zachwyty – witraż czy zielona krzewinka?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ogląda witraż Stanisława Wyspiańskiego i opisuje wrażenia, jakie wywołuje w nim dzieło • wymienia elementy witrażu, które potwierdzają stwórczą moc Boga 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcję, jaką pełnią kolory wykorzystane w dziele • odpowiada, co dla podmiotu lirycznego wiersza jest cudem świata • wyjaśnia, w jaki sposób w utworze świat ludzi został przeciwstawiony przyrodzie • wskazuje epitety, którymi osoba mówiąca określa Boga 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Stanisława Wyspiańskiego oraz Leszka Długosza • przedstawia, w jaki sposób na przestrzeni wieków ukazywano w sztuce Boga 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w dyskusji na temat, które z dzieł są trwalsze – człowieka czy przyrody • dostrzega różnicę między wizerunkiem Stwórcy w chwili stworzenia na witrażu a w Biblii 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje własne zdanie z opinią badacza
<p>135. Dar czy przekleństwo?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia, jakimi zmysłami osoba mówiąca w tekście Juliana Tuwima odbiera świat • nazywa uczucia podmiotu lirycznego i określa ich przyczyny 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czym różni się postrzeganie dziecka od widzenia rzeczywistości przez człowieka dorosłego • wskazuje w wierszu <i>Sitowie</i> dwie części tematyczne i nadaje im tytuły • opisuje świat, który został stworzony w wierszu Ewy Lipskiej • tłumaczy na podstawie utworu <i>Mogę</i>, co daje człowiekowi wyobraźnia 	<ul style="list-style-type: none"> • krótko omawia postać Juliana Tuwima • wyjaśnia, dlaczego tworzenie wierszy jest mozolnym i trudnym procesem dla poety • uzasadnia, co oznacza „zwyczajne oglądanie” świata, o którym wspomina się w wierszu Juliana Tuwima 	<ul style="list-style-type: none"> • interpretuje tytuł wiersza <i>Sitowie</i> • bierze udział w dyskusji na temat zagrożenia, jakie może stanowić dla ludzi wyobraźnia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie tytułu wiersza Ewy Lipskiej i jego związek z treścią tekstu
<p>136.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rodzaje lalek 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, czym było dla 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze streszczenie dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • projektuje własną lalkę

Portret lalkarza	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, w jaki sposób bohater starał się pomagać ludziom 	<p>Piotra lalkarstwo</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia utwory literacki i filmowe, w których ważną rolę odgrywa lalka • wyjaśnia, dlaczego ludzie mogą się zmieniać pod wpływem przedstawienia teatru lalek • tłumaczy znaczenie pojęć: <i>animator</i>, <i>fascynacja</i> • opisuje wybraną lalkę zaprojektowaną przez Jadwigę Mydlarską-Kowal 	<p>skojarzeń, jakie wywołuje porównanie kogoś do lalki</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady postaci, o których można powiedzieć, że wykonują swój zawód w poczuciu misji • zbiera argumenty potwierdzające stanowisko, że praca może stać się pasją człowieka 	<p>literackiego lub filmowego, którego bohaterem jest lalka</p>	<p>do teatru kukiełkowego</p>
137. Autoportret artysty	<ul style="list-style-type: none"> • określa atmosferę obrazów • ustala, jaką porę roku przedstawia dzieło Jacka Malczewskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • odpowiada, co na dziełach sugeruje, że są to portrety artystów • opisuje obraz Francisca Bacona • wyjaśnia, jakie elementy obrazów Jacka Malczewskiego i Francisca Bacona mogą pełnić funkcje symboli i co one oznaczają • wyjaśnia, na czym polega szczególny charakter autoportretu fotograficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy obrazów wskazujące na epokę, w której one powstały • wyjaśnia, w jaki sposób Francis Bacon ukazał na płótnie ironiczny stosunek do samego siebie 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiada się, czy dzieło współczesnego artysty jest zgodne z historyczną konwencją, w jakiej malarze tworzyli swoje autoportrety 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje autoportret Michaela Willmanna z autoportretem Jacka Malczewskiego; wskazuje różnice w ujęciu tematów
138. Animacja i jej techniki	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czym jest animacja • wymienia najpopularniejsze techniki animacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wkład Polaka, Władysława Starewicza, w rozwój filmu animowanego • przytacza nazwiska twórców należących do polskiej szkoły animacji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia, dla kogo pierwotnie były przeznaczone filmy animowane, a jak jest obecnie 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje przykłady ulubionych filmów rysunkowych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje nazwy najsłynniejszych wytwórni animacji w Polsce
140. i 141. Sprawdź swoją	<ul style="list-style-type: none"> • podaje synonimy słowa <i>artysta</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza wywiad z wybraną postacią 	<ul style="list-style-type: none"> • redaguje opowiadanie z dialogiem 	<ul style="list-style-type: none"> • przygotowuje gazetkę na podany temat 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy mapę myśli na zadany temat

wiedzę – praca klasowa	<ul style="list-style-type: none"> określa epoki, w których żyli poszczególni twórcy 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje podanie, CV i list motywacyjny wyjaśnia znaczenie podanych związków frazeologicznych 			
Rozdział IX. SZTUKA ŻYCIA					
142. Dziś też chcemy być szczęśliwi	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką funkcję społeczną pełni psycholog i socjolog 	<ul style="list-style-type: none"> tworzy własne hasło do rozdziału, np. „Dystans a zaangażowanie”, „Wartość i bezużyteczność” 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia rolę tradycji w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego współczesność zaciera granicę między tym, co wartościowe, a tym, co bezużyteczne 	<ul style="list-style-type: none"> opisuje obraz René Magritte’a „Kondycja ludzka”
143. Życie jak ogród	<ul style="list-style-type: none"> odpowiada, do czego podmiot liryczny porównał sztukę uprawiania ogrodu 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w wierszu przykłady antropomorfizacji i ustala, jaką funkcję pełni zastosowany środek artystyczny określa typ liryki dla każdej z trzech części wiersza tłumaczy przewrotność zamieszczonej przy utworze dedykacji uzasadnia, dlaczego poeta uczynił z ogrodu metaforę życia 	<ul style="list-style-type: none"> krótko przedstawia postać Jerzego Harasymowicza wypowiada się na temat, czy brak uporządkowania rzeczywistości jest jej wadą, czy zaletą 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, na czym polega zabieg antropomorfizacji 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady utworów literackich i filmowych, w których pojawia się motyw ogrodu
144. Jaką drogę wybrać w życiu? – wiersz Ewy Lipskiej	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje w wierszu odwołania do zasad gramatycznych i ortograficznych 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie zawartych w utworze metafor, np. „umrzeć ortograficznie” zapisuje w punktach instrukcję życia na podstawie wiersza i ocenia zaproponowane reguły wyjaśnia, na czym polega samokontrola prezentowana przez podmiot liryczny 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia, dzięki czemu poetka uzyskała efekt ironii 	<ul style="list-style-type: none"> udowadnia, że utwór można odczytać jako wyraz niezgody na rzeczywistość PRL uczestniczy w dyskusji na temat <i>Czy postępowanie pod dyktando jest dobre, czy złe?</i> 	<ul style="list-style-type: none"> zaznacza na podstawie wiersza Ewy Lipskiej wydarzenia, które godne są „uczczenia minutą ciszy” oraz te, po których należy „postawić kropkę”
145.	<ul style="list-style-type: none"> opisuje bohaterów tekstu 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jaką rolę w 	<ul style="list-style-type: none"> krótko omawia postać 	<ul style="list-style-type: none"> wypisuje neologizmy 	<ul style="list-style-type: none"> pisze instrukcję

Rodzina razem	<ul style="list-style-type: none"> ustala, kim jest narrator omawianych fragmentów 	<p>życiu postaci odgrywa literatura</p> <ul style="list-style-type: none"> osądza próbę zadośćuczynienia w związku ze zgubieniem butów omawia, czego dotyczył problem przedstawiony w tekście i jak został rozwiązany ocenia metodę wychowawczą zastosowaną przez rodzica 	<p>Melchiora Wańkowicza</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, dlaczego wspólne czytanie literatury integruje rodzinę i wspiera rozwój pasji czytelniczych tłumaczy znaczenie sformułowań: <i>posilek dantejski, staranie syzyfowe, płacz i zgrzytanie zębów</i>; podaje, skąd pochodzą te wyrażenia 	<p>zawarte w tekście i podaje ich znaczenie</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje język narracji 	<p>zachowania się przy stole</p>
146. Kto tu jest niepełnosprawny?	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu: <i>niepełnosprawny</i> określa typ narracji w tekście 	<ul style="list-style-type: none"> redaguje plan opowiadania uzasadnia nadanie przezwiska „Spinoza” jednemu z bohaterów opowiadania opisuje „Spinozę” jako chłopca i dorosłego mężczyznę charakteryzuje chłopców przedstawionych w tekście ustala, do którego z bohaterów odnosi się tytuł opowiadania 	<ul style="list-style-type: none"> krótko omawia postać Joanny Szczepkowskiej wypisuje przykłady barier, jakie osoby niepełnosprawne napotyka na co dzień uzasadnia, dlaczego tytuł opowiadania może odnosić się do młodszego syna „Spinozy” 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiada się na temat, od czego zależy postawa człowieka wobec życia – od niego samego, czy od środowiska, w którym dorasta 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sens przysłowia <i>stara miłość nie rdzewieje</i> w kontekście opowiadania
147. Polski Jan czy Roger Nowak?	<ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy felietonu 	<ul style="list-style-type: none"> wyraża własne zdanie na temat stwierdzenia, że nadawanie imienia to nadawanie charakteru wskazuje powody nazywania dzieci oryginalnymi, nietradycyjnymi imionami 	<ul style="list-style-type: none"> krótko omawia postać Jeremego Clarksona wykazuje, że omawiany tekst jest felietonem 	<ul style="list-style-type: none"> wyszukuje w prasie przykłady felietonów 	<ul style="list-style-type: none"> przygotowuje ranking najpopularniejszych imion oraz wyjaśnia ich znaczenie
148. Baśń na nowo odczytana	<ul style="list-style-type: none"> ustala, kim jest narrator tekstu charakteryzuje bohaterów baśni 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje fragment będący streszczeniem baśni o Królowej Śniegu i określa jego funkcję w 	<ul style="list-style-type: none"> krótko omawia postać Stefana Chwina wyjaśnia pojęcie <i>narcyzm</i> 	<ul style="list-style-type: none"> wskazuje problemy zawarte w baśni o Królowej Śniegu, które w tekście Stefana Chwina są 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia własną interpretację wybranej baśni

		<p>tekście</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenia zachowanie Kaja • porównuje sposób traktowania Kaja przez Gerdę i Królową Śniegu • gromadzi argumenty i kontrargumenty odnoszące się do tezy, że „nieczułe serce pomaga żyć” 		<p>interpretowane w nowy sposób</p> <ul style="list-style-type: none"> • redaguje rozprawkę, w której ustosunkowuje się do stwierdzenia, że analizowana baśń mówi o relacjach między kobietą a mężczyzną 	
<p>149. Dbajmy o kulturę języka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różnicowanie słownictwa w języku polskim • wyjaśnia, że wulgaryzmy naruszają normy społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy znaczenie terminów: <i>neologizm</i>, <i>archaizm</i>, <i>synonim</i>, <i>antonim</i>, <i>wyraz wieloznaczny</i>, <i>homonim</i>, <i>wulgaryzm</i>, <i>eufemizm</i> • wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w języku polskim • przyporządkowuje słownictwo do stylu wypowiedzi 	<ul style="list-style-type: none"> • odnajduje w zdaniach homonimy i podaje ich inne znaczenia • odgaduje wyrazy zastępowane przez żartobliwe eufemizmy 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje archaizmy i neologizmy w podanych tekstach, tłumaczy ich znaczenie • przeredagowuje wypowiedzi, stosując synonimy 	<ul style="list-style-type: none"> • pisze charakterystykę wybranej postaci literackiej, korzystając ze zróżnicowanego słownictwa
<p>150. Jak żyć, aby być szczęśliwym?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podaje określenia opisujące osobę mówiącą w wierszu • wskazuje w tekście rady oraz przestrogi dla człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>dezyderata</i> • formułuje na podstawie tekstu wskazówki dotyczące przemijania, pracy, uczuć, wiary • uzasadnia, które z mądrości zawartych w utworze mają kluczowe znaczenie dla sztuki życia 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia formy czasownika dominujące w tekście • zapisuje w punktach spostrzeżenia, na czym polega budowanie dobrych relacji z ludźmi 	<ul style="list-style-type: none"> • rozważa na podstawie wiersza oraz własnych doświadczeń problem, co to znaczy „być sobą” 	<ul style="list-style-type: none"> • odnajduje w tekście elementy wspólne z filozofią umiaru Jana Kochanowskiego oraz <i>Hymnem do miłości św. Pawła</i>
<p>151. Myśli wyrażone na zdjęciu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, czym jest fotografia 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia, jak rozwijała się sztuka fotografii na przestrzeni lat • omawia, czemu pierwotnie służyło wykonywanie zdjęć • przedstawia stosunek twórców fotografii 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>dagoretyp</i> • określa, z czym wiązał się postęp w sztuce robienia zdjęć w XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy fotoreportażu 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje jedną z przedstawionych fotografii

		artystycznej do uprawianej przez nich sztuki			
152. Podsumowanie	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tradycja, psychologia, socjologia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisuje w kilku punktach własną dezyderatę 	<ul style="list-style-type: none"> • określa, jak znajomość tradycji może pomóc człowiekowi w podejmowaniu decyzji dotyczących własnego życia 	<ul style="list-style-type: none"> • tłumaczy, jak rozumie wyrażenie <i>sztuka życia</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • gromadzi argumenty do debaty na bazie wywiadów z psychologiem, lekarzem, pedagogiem na temat chorób powstających na skutek złych relacji międzyludzkich i braku dbałości o siebie

Autor: Justyna Zabrodzka